

Kako ostvarujemo dječja prava u Hrvatskoj: mišljenja i stavovi djece i mladih u 2009. i 2023. godini

Zaključci istraživanja i preporuke

Četnaest godina nakon što je 2009. provedeno prvo istraživanje „Mišljenja i stavovi djece i mladih u Hrvatskoj“, u prvoj polovici 2023. godine Ured pravobranitelja za djecu ponovio je istraživanje. Ispitana su mišljenja djece od 8 i 9 godina i mladih od 16 i 17 godina. Na temelju rezultata istraživanja mišljenja i stavova djece, poznavanja drugih istraživanja o pravima djece u Hrvatskoj u proteklih nekoliko godina i iskustava iz rada Ureda pravobranitelja za djecu moguće je izvesti nekoliko najvažnijih zaključaka. Uz svaki zaključak navedene su i preporuke za daljnje djelovanje Ureda pravobranitelja za djecu, ali i ostalih društvenih struktura, posebice odgojno-obrazovnog sustava, kako bi se unaprijedilo stanje dječjih prava i participacija djece u hrvatskome društvu.

ZAKLJUČAK 1 Znatno dio djece i mladih još uvijek nije upoznat s postojanjem dječjih prava.

PREPORUKA 1 Država treba uložiti više napora u sustavno, obvezno i trajno obrazovanje djece, mladih i odraslih o pravima djece. Na nacionalnoj razini potrebno je osigurati stručno-pedagoške i materijalne uvjete za implementaciju programa odgoja i obrazovanja za ljudska prava u vrtićima i školama. Potrebno je motivirati, metodički pripremiti i stručno usavršavati odgojno-obrazovne djelatnike na svim odgojno-obrazovnim razinama na temu odgoja i obrazovanja za ljudska prava i demokratsko građanstvo. S obzirom na sve veći utjecaj interneta na život djece i mladih, potrebno je osmisliti učinkovite strategije za učenje o dječjim pravima i putem ovoga medija.

ZAKLJUČAK 2 Djeca i mladi procjenjuju da se od svih prava najmanje poštuje pravo na različitost djece i mladima koji žive u siromaštvu.

PREPORUKA 2 Potrebno je provoditi projekte i aktivnosti s ciljem povećanja svjesnosti djece i mladih o potrebama njihovih vršnjaka koji žive u siromaštvu i razvijanja kulture tolerancije, nenasilja i nediskriminacije među djecom, ali i sveukupnim građanstvom na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini. U kurikule na svim razinama odgojno-obrazovnog sustava potrebno je uključiti sadržaje koji promiču ravnopravnost i uvažavanje različitosti, a odgojno-obrazovnim djelatnicima osigurati stručna osposobljavanja i usavršavanja za stjecanje znanja i vještina potrebnih za borbu protiv diskriminacije u obrazovnom sustavu. Ujedno je potrebno uložiti veće napore, sa svih razina, za bolju zaštitu

mentalnog zdravlja djece i mladih, veću dostupnost usluga za zaštitu njihovog mentalnog zdravlja i razvijanje zdravstvene pismenosti odgojno-obrazovnih djelatnika u području mentalnoga zdravlja djece i mladih.

ZAKLJUČAK 3 Mladi u ovom, kao i u prošlom istraživanju ističu nezadovoljstvo načinom na koji mediji izvještavaju o njima. Smatraju da ih se prikazuje uglavnom negativno s previše predrasuda, stereotipa i nerazumijevanja kulture mladih. Također, ističu nezadovoljstvo televizijskim programom jer se ne prikazuje dovoljno sadržaja koji se bavi mladima i njihovim životima.

PREPORUKA 3 Potrebno je jačati kapacitete medija kako medijski sadržaji o mladima ne bi bili obojeni predrasudama društva, te kako bi se na primjeren i objektivan način izvještavalo o svim temama u vezi s pravima djece u Hrvatskoj. Ujedno je potrebno jačati kompetencije medijskih djelatnika za stvaranje kvalitetnih medijskih sadržaja o djeci i mladima u suradnji s djecom i mladima.

ZAKLJUČAK 4 Djeca ne žele gledati televizijski sadržaj povezan s nasiljem.

PREPORUKA 4 Pružatelji medijskih usluga imaju obvezu kategorizirati sadržaje koji se objavljuju na televiziji, kako bi gledatelji bili informirani o potencijalno štetnim sadržajima. Potrebno je da televizijski nakladnici redovito kategoriziraju audiovizualna djela, te da više pažnje usmjere na izbor sadržaja u odnosu na zastupljenost nasilnih i neprimjerenih prizora koji se prikazuje na televizijskom programu. Odgovornost je roditelja da zaštite djecu od pretjeranog izlaganja nasilnim i neprimjerenim sadržajima na televiziji.

ZAKLJUČAK 5 Škola je mjesto na kojem se mladi općenito osjećaju dobro, ali ona pred njih stavlja izazove vezane uz opadajuću kvalitetu odnosa s vršnjacima i nastavnicima i uz zabrinutost vezanu uz školski uspjeh.

PREPORUKA 5 U školskom kurikulumu trebaju biti u većoj mjeri zastupljeni programi i projekti socijalnog i emocionalnog učenja, te zaštite mentalnoga zdravlja. Potrebno je jačati komunikacijske i socijalne vještine učenika, vještine rješavanja problema i konflikata, a potrebno je više pažnje usmjeriti i jačanju otpornosti djece i mladih. Nastavnike i učitelje potrebno je također educirati i osnažiti za bolje prepoznavanje dječjih problema i teškoća i proaktivno i osjetljivo komuniciranje o njima.

ZAKLJUČAK 6 Djeca, posebice mladi, doživljavaju svoju participaciju u školi, na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini kao nedostatnu i nedovoljno učinkovitu.

PREPORUKA 6 Nameće se potreba edukacije, osnaživanja i podrške odraslih za participaciju djece i mladih u odgojno-obrazovnom sustavu, te na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini. Potrebno je djeci i mladima omogućiti što više načina i sredstava kojima mogu participirati u procesima donošenja odluka koje ih se tiču, posebno vodeći računa o stvaranju uvjeta i za sudjelovanje djece i mladih iz ranjivih i podzastupljenih skupina. Ujedno je potrebno naučiti i osnažiti djecu i mlade za njihovo veće sudjelovanje u procesima odlučivanja.

ZAKLJUČAK 7 Mladi ističu kako je velik problem mladih u Hrvatskoj ovisnost o internetu.

PREPORUKA 7 U svrhu prevencije ovisnosti o internetu i elektroničkog nasilja potrebno je jačati medijsku pismenost djece i mladih. Uz to je potrebno mladima osigurati alternativne, privlačne i dostupne aktivnosti za kvalitetno provođenje slobodnog vremena uživo.

ZAKLJUČAK 8 Djeca i mladi ističu problem nasilja nad djecom, posebice vršnjačkog nasilja.

PREPORUKA 8 Potrebno je kontinuirano provoditi edukativne kampanje i preventivne aktivnosti za djecu i odrasle o neprihvatljivosti nasilja nad djecom i njegovoj štetnosti za razvoj djece. Preventivne strategije trebaju biti usmjerene na sve tri razine: mikro (pojedinač/obitelj), mezo (neposredno okruženje; zajednica) ili makro (mjere određene javne politike/politika, stavovi prema nasilju u društvu i sl.). Intervencije trebaju biti u skladu s djetetovim potrebama te moraju uključivati i čimbenike iz djetetovog okruženja, jer je za promjenu na individualnoj razini potrebno istodobno utjecati i na promjene na mezo i makro razini.

ZAKLJUČAK 9 Rezultati istraživanja upućuju na veći osjećaj bespomoćnosti djece i mladih u pogledu mogućnosti vlastitog utjecaja na unapređenje poštovanja dječjih prava nego što je to opaženo prije 14 godina.

PREPORUKA 9 Potrebno je jačati komunikacijske vještine i vještine samozastupanja djece i mladih, što bi trebalo pronaći svoje mjesto u školskom kurikulumu.

ZAKLJUČAK 10 Rezultati istraživanja upućuju na postojanje regionalnih razlika.

PREPORUKA 10 Donositeljima odluka i provoditeljima javnih politika rezultati ovog istraživanja mogu biti korisni prilikom kreiranja novih ili redefiniranja postojećih mjera, programa i/ili aktivnosti vezanih uz zaštitu prava djece.

Hvala djeci i mladima koji su sudjelovali u istraživanju!

Ured pravobranitelja za djecu
uz podršku UNICEF-a

